

Minna Reijonen ps

Toimenpidealoite omaishoidon tuesta ja sen kriteerien valtakunnallisesta yhtenäistämisestä Suomessa

Eduskunnalle

Tuoreen eurooppalaisen kyselytutkimuksen mukaan omaishoitajat ovat kokeneet, ettei heidän työtään ole arvostettu koronapandemian aikana niin paljon kuin terveydenhoidon ammattilaisten työpanosta. Koronapandemia leikkasi omaishoitajien palveluita.

Hyvinvointiyhteiskuntamme romahtaa ilman omaishoitajia. Omaishoitajat muodostavat merkittävän osan terveydenhuollostamme. Tällä hetkellä meillä on noin 60 000 omaishoitajaa, jotka säästävät yhteiskunnallemme valtavan summan vuodessa. Käytännössä omaishoidon vaihtoehto on useimmiten kunnallinen hoito. Tämä vaihtoehto ei kuitenkaan ole kunnille edullisempi. Omaishoidon tuki säästää kunnille vähintään 1,3 miljardia euroa vuoden 2013 hintatasossa vuodessa verrattuna muihin hoitomuotoihin.

Omaishoidon tuen saajista 58 % on 65 vuotta täyttäneitä. Ilman omaishoitajia koko terveydenhuoltomme on vaarassa. Meillä ei ole hoitopaikkoja, henkilökuntaa tai rahaa hoitaa 60 000:ta omaishoidettavaa laitoksissa tai palveluasumisissa.

Omaishoitajien työpanosta kiitellään useissa yhteyksissä, mutta konkreettisia tekoja ei juurikaan näy. Pahimmillaan käy niin, että omaishoitaja sinnittelee hoidettavansa kanssa kotona ilman rahallista tukea ja riittävää määrää palveluita. Siitä voi seurata, että omaishoitaja voi sairastua itse. Omaishoidontuen saajista 58 % on 65 vuotta täyttäneitä.

Tällä hetkellä kunnat maksavat omaishoidon tukea ja määrittävät omaishoidon tuen kriteereitä. Omaishoidon tuen määrä ja kriteerit vaihtelevat huomattavasti eri kuntien välillä riippuen kunnan rahatilanteesta ja päättäjien tahtotilasta omaishoitoa kohtaan. Joissain kunnissa kriteerit on nostettu niin korkealle, ettei sopimuksia tehdä kuin vasta hyvin vaativassa hoidossa. Käytännön määrittely jää kuntien harteille, vaikka laissa säädetään tiettyjä minimejä.

Lokakuussa 2019 uutisoitiin, että monessa Itä- ja Pohjois-Suomen kunnassa omaishoidon tukeen varatut määrärahat loppuivat jo lokakuussa eikä uusia hoitosopimuksia tehty. Tämä tarkoitti, että vanhuksen, pitkäaikaissairaana tai vammaisen huoltaja tai läheinen ei pystynyt aloittamaan omaishoitajana, koska määrärahojen puutteessa uusia omaishoidon sopimuksia ei voinut enää tehdä. Hakemukset pyydettiin tekemään uudestaan seuraavana vuonna. Omaishoitaja ei voi oikein tehdä tässä tilanteessa muuta kuin yrittää kestää.

Toimenpidealoite TPA 71/2021 vp

Joissain kunnissa ei ole loppuvuodesta myönnetty lainkaan omaishoidon tukea, koska kunnalla on ollut omaishoitoon varatut määrärahat lopussa. Omaishoitaja kuitenkin hoitaa omaisensa, sai hän tukea tai ei.

Sote-uudistus aiheuttaa muutoksia omaishoidon tukeen. Yhtenäistämistä tapahtuu muodostettavien hyvinvointialueiden sisällä. Kuitenkaan uudistus ei yhtenäistä omaishoitoa tasapuoliseksi koko Suomessa, ja näin ollen omaishoidon asema ei ole tasapuolinen koko Suomessa.

Olisi ajankohtaista saada tuki tasapuolisemmaksi ja oikeudenmukaisemmaksi. Vaikka hyvinvointialueiden aloittaessa toimintansa myös omaishoito, sen määrärahat ja kriteerien määrittäminen siirtyvät alueille eli leveämmille hartioille, se ei silti takaa tasapuolisuutta koko maan laajuisesti. Tasapuolisuus taataan ainoastaan muuttamalla omaishoidon tuen määrä ja omaishoidon tuen saamisen kriteerit valtakunnallisiksi.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin jotta omaishoidon tuki ja tuen kriteerit muutetaan valtakunnallisesti yhtenäisiksi koko Suomen alueella.

Helsingissä 24.9.2021

Minna Reijonen ps